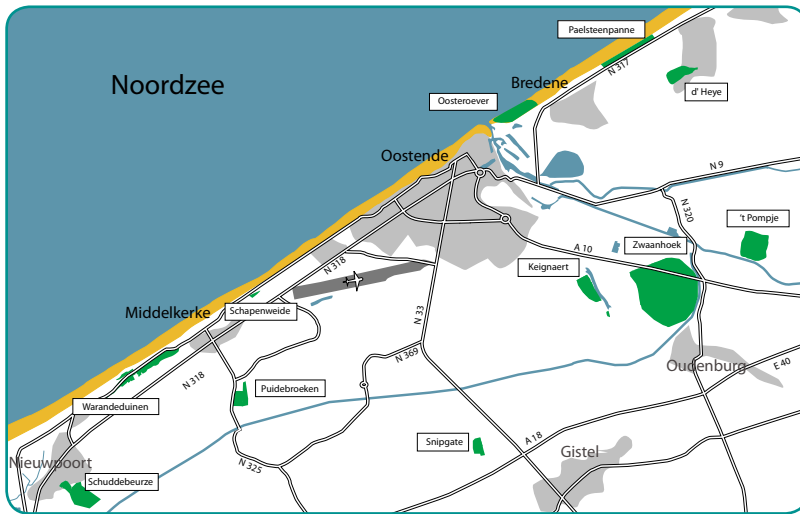

De Zwaanhoek, het grootste natuurreservaat in de streek

De Zwaanhoek is een poldergebied van ongeveer 200 ha groot dat gelegen is op het grondgebied van de steden Oudenburg (ongeveer 2/3) en Oostende (ongeveer 1/3). De autosnelweg A10 loopt dwars door het gebied. Een 150-tal ha van het gebied is op het gewestplan aangeduid als 'R-gebied', wat betekent: *natuurgebied met wetenschappelijke waarde of natuurreservaat*. Een deel van de Zwaanhoek is ook beschermd door Europa, meer bepaald de zilte graslanden werden in opdracht van Europa door de Vlaamse overheid als "Habitatrichtlijngebied" aangeduid.

De Zwaanhoek behoort tot de "Historische polders van Oostende", maar heeft een andere ontstaansgeschiedenis dan het gebied rond de Keignaert en de Zoutekreek (het eigenlijke Krekengebied).

Zoet en zompig

De bodem van de polders is gevormd door zeeafzettungen en terugnames tijdens de voorbije tientallen eeuwen. Door het bouwen van dijken in de Middeleeuwen kwam

vervolg blz. 2 ▶

Activiteitenkalender

zaterdag 21 mei - 10u00 ZWAANHOEKFIETSTOCHT: ORCHIDEËN IN BLOEI Reservatenboerderij, Zandvoordestraat 549, Zandvoorde	zondag 24 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zondag 22 mei - 14u00 GROOT ZWAANHOEKFEEST zie uitgebreide uitnodiging en artikel verder in dit nummer	zondag 24 juli - 10u30 VLINDERWANDELING VOC, Nieuwpoortsesteenweg 642, Oostende
zondag 29 mei - 07u00 DAGUITSTAP TERVUREN - inschrijven verplicht Parking Provinciaal Maritiem Instituut, Mercatorlaan 15, Oostende	zaterdag 30 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN OOSTEROEVER Ingang Fort Napoleon, Oostende (Vuurtorenweg)
zondag 5 juni - 10u00 DE PUIDEBROEKEN OP HUN MOOIEST Puidebroeken, Spermaliestraat 185 Middelkerke (laarzen!)	zondag 31 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zaterdag 11 juni - 14u00 OOSTEROEVER-WANDELING Vuurtoren Lange Nelle, Oostende	zaterdag 6 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN D'HEYE VMW d'Heye, kruising Koerslaan met Batterijstraat
zondag 12 juni - 10u00 ORCHIDEËNWANDELING IN DE PAELSTEENPANNE Paelsteenpanne, tramhalte Bredense Renbaan, Bredene	zaterdag 6 augustus - 13u00 BEHEERSWERKEN PAELSTEENPANNE Paelsteenpanne, tramhalte Bredense Renbaan, Bredene
zaterdag 18 juni - 13u30 WERKNAMIDDAG SCHAPENWEIDE (hooien) Schapenweide, Duinenweg Middelkerke (werkhandschoenen)	zaterdag 6 augustus - hele dag FIETSTOCHT NME RICHTING NIEUWPOORT info NP NME, mail urojas@telenet.be
zondag 19 juni - 10u00 ORCHIDEËNWANDELING IN DE WARANDEDUINEN Warandeuinen, watertoren Logierlaan, Middelkerke	zondag 7 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zaterdag 25 juni - 19u00 ZWALUWENWANDELING Reservatenboerderij, Zandvoordestraat 549, Zandvoorde	zaterdag 12 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN OOSTEROEVER Ingang Fort Napoleon, Oostende (Vuurtorenweg)
zondag 3 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke	zaterdag 13 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zaterdag 9 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN D'HEYE VMW d'Heye, kruising Koerslaan met Batterijstraat	zaterdag 20 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN D'HEYE VMW d'Heye, kruising Koerslaan met Batterijstraat
zondag 10 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke	zondag 21 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zondag 10 juli HALVE DAGUITSTAP DE PANNE info NP NME, mail urojas@telenet.be	vrijdag 26 augustus - 21u00 NACHT VAN DE VLEERMUIS Wandeling in 't Bosje, locatie zie website of tel 059 332802
zaterdag 16 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN OOSTEROEVER Ingang Fort Napoleon, Oostende (Vuurtorenweg)	zaterdag 27 augustus - 14u00 SPRINKHANEN EN LIBELLEN Kruising Schuddebeuzeweg en Bamburgstraat, Westende
zondag 17 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke	zaterdag 27 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN OOSTEROEVER Ingang Fort Napoleon, Oostende (Vuurtorenweg)
zaterdag 23 juli - 10u30 ZOMERWANDELINGEN D'HEYE VMW d'Heye, kruising Koerslaan met Batterijstraat	zondag 28 augustus - 10u30 ZOMERWANDELINGEN WARANDEDUINEN Warandeuinen, witte watertoren Logierlaan, Middelkerke
zaterdag 23 juli - 13u30 BEHEERSWERKEN ZWAANHOEK Reservatenboerderij, Zandvoordestraat 549, Zandvoorde	zaterdag 3 september - 10u30 KRUIEN BIJ LAAGTIJ: GARNALEN VOOR PRINS KAREL Koninklijke baan thv domein Prins Karel. Afspraakplaats thv de roze villa 'Jan van Gent'

Beste natuurliefhebber,

Natuurpunt-Middenkust nodigt je graag uit op zondag 22 mei in de Zwaanhoek. Dit natuurreservaat tussen Oudenburg en Oostende (Zandvoorde) werd onlangs opnieuw wat groter. Reden genoeg voor een feestje, met geleide wandelingen, infostands en een bar. Meer moet dat niet zijn. Maak kennis met de vogels en de orchissen van de Zwaanhoek, het leven in het zoete Zwaanhoekwater, zilte graslanden en de laatste moerassen in onze streek.

Doorlopend wandelingen (starten kan vanaf 14u00 tot ongeveer 16u00, duur van de wandeling ongeveer 1u30), infostands, drank en hapjes. Verder uitleg over het Natuurinrichtingsproject "Oostendse krekken" en waterdiertjes van dichtbij. Maak kennis met Natuurpunt en haar partners (de stad Oostende, de V.L.M.en Afdeling Natuur van de Vlaamse gemeenschap).

Afspraak: 22 mei 2011 om 14u00

Waar? aan de tent in de Zwaanhoek te Oudenburg

(langs de vaart Plassendale/Nieuwpoort)

Hoe? Makkelijk te bereiken met de fiets

Auto? Parking in de buurt van de Plassendale brug/Vaartdijk Noord (zie wijzers Natuurpunt)

Een pendelbus rijdt constant op en af naar de Zwaanhoek.

Doorlopend geleide wandelingen tot 17u00.

Infostands, hapjes en drank in de tent.

De Zwaanhoek: zilt, zoet en zompig

aan de invloed van de zee een einde en kon op de nieuwe gronden aan landbouw worden gedaan. Bij de oudste polders gebeurde de indijking in relatief kleine stappen, zoals in de Zwaanhoek. De aanwezige kreken bleven dikwijls voortbestaan als sloot. Het grootste deel van de bodem van het gebied bestaat uit zware klei en laat water moeilijk door. De laaggelegen weilanden staan daarom dikwijls vochtig en tonen een bijzondere natuurwaarde. De Zwaanhoek heeft haar open karakter deels kunnen behouden precies dankzij haar grillige bodemstructuur. Tal van de aanwezige depressies in de Zwaanhoek zijn het gevolg van kleiontginning en uitvening. Kleiontginning gebeurde eerst met veldovens (zowel door particulieren, als op initiatief van abdijen en edellieden), later ook op industriële basis. De veenontginning concentreerde zich in de Zwaanhoek vooral ten noorden van de A10 en nabij de dorpskern van Zandvoorde. Deze veenontginning is van alle tijden maar explosief vanaf de late middeleeuwen.

De natuurwaarde van de Zwaanhoek heeft alles te maken met water. Planten en dieren die er voorkomen houden van water, of houden niet van de Zwaanhoek. De Zwaanhoek watert via het Groot Zwaanhoekgeleed af naar de Keignaert, en verder via de Straatkreek naar de Sluiskreek en de Zoutekreek, en via de Gouwe-lozekreek naar de Oostendse haven.

Planten in de Zwaanhoek

Hier en daar bevinden er zich in de Zwaanhoek onder de zoetwaterlaag nog zilte en brakke ‘waterbellen’ (kwellen). Als deze minder diep zitten, verzilten ze het oppervlaktewater. We omschrijven deze plaatsen als zilte graslanden. Op deze plaatsen vinden we dikwijls Zulte (of Zeester), Schorrenzoutgras, Lidsteng of Melkkruid. Vooral Lidsteng (*Hippuris vulgaris*) is opvallend aanwezig in de Zwaanhoek. Deze plant (het lijkt wat op een mininaaldboom, en wordt door plantenskundigen ook wel het “*Slijksparretje van de polders*” genoemd) is sterk bedreigd in de Vlaamse polders. Een van de grootste populaties vinden we verspreid over de Zwaanhoek. Van de ongeveer 50 groeiplaatsen van Lidsteng in onze polders een goed decennium geleden resten er momenteel nog slechts een vijftal! De belangrijkste reden van deze achteruitgang lijkt het verdwijnen van percelen met voldoende hoge waterstand in de winter. Bij het verdwijnen van water boven het maaiveld, vriest Lidsteng

dood. De plant kan ook afsterven door te lage waterstanden in een droge zomer.

Veel van de typische hooilandvegetatie is verdwenen. De sterke bemesting en te vroege maaibeurten zijn er de oorzaak van dat we van de eens zo talrijke Echte koekoeksbloem, Pinksterbloem, Rietorchis en Vleeskleurige orchis er nu nog weinig terugvinden. Het is dan ook één van onze doelstellingen om met een aangepast beheer deze plantensoorten nieuwe kansen te geven. De laatste jaren zien we al een voorzichtige uitbreiding van deze soorten en zelfs terugkeer van voorheen “verloren” soorten als Egelboterbloem, vooral door het werk van de werkploeg van Natuurpunt en de vrijwilligers.

In de vochtige ruigtes vinden we tussen de Grote brandnetels heel wat Gewone smeerwortel en Harig wilgenroosje. Deze soorten verdragen de nitraten die door o.a. bemesting in de grond terechtkomen veel beter dan onze Echte koekoeksbloem. In de vochtige depressies vinden we nog Aardbeiklaver, Zilver schoon, Pijptorkruid, Geknikte vossenstaart en veel Blaartrekkende boterbloemen.

Tussen deze nattere plekjes liggen er grote hogergelegen en dus drogere graslanden. Die zijn wat tweezaadlobbige planten betreft meestal soortenarm maar er staan interessante grassoorten (Rode Lijst-soorten) als Kamgras en Veldgerst.

Vogels in de Zwaanhoek

De Zwaanhoek is van heel groot belang voor allerlei weide- en moerasvogels. Zowel in het zomerhalfjaar (broedvogels) als in de trekperiodes en in de winter komen er heel wat interessante soorten voor: Op de vochtige weiden broeden onder meer Grutto, Kievit, Scholekster en Slobeend. In de moerassige rietvelden maken Kleine karekiet, Rietzanger, Baardmannetje, Blauwborst, Gele kwikstaart, Bosrietzanger, Rietgors en Bruine kiekendief hun nest. Ook Graspiepers, Waterral, Waterhoen, Meerkoet, Bergeend, Wilde eend en Patrijs staan er op de lijst van de broedvogels. Op de nieuw afgegraven stukken komen pioniersoorten als Kluut en Kleine plevier, maar ook het Visdiefje tot broeden.

In de winter strijken er duizenden Kolganzen en Kleine rietganzen neer. Verder brengen Smienten, Wintertalingen, Wilde eenden, Goudplevieren en Watersnippen er

→ Foto : Roland François

↑
Blauwborst zingt uit volle borst

→ Foto : Roland François

↑
Grutto groet het groen

→ Foto : Roland François

↑
Onderaan de Zwaanhoek, bovenaan het hemelwerk

→ Foto : Roland François

↑
Vier Kluten op een kluitje

in redelijk aantal de winter door. De Zwaanhoek is tevens een prima jachtgebied voor Buizerd, Sperwer, Slechtvalk, Blauwe kiekendief en Torenvalk.

Ook in de doortrekperiode (voor- en najaar) is het er de moeite om naar vogels op zoek te gaan. Elk jaar komen er Lepelaars, Grutto's, Tureluurs, Kemphanen, Kluten, Zomertalingen, Pijlstaarten...pleisteren.

Blauwborst, Tureluur en Scholekster doen het de laatste jaren goed als broedvogel in Vlaanderen, zo ook op de Zwaanhoek. De mindere trend van de Grutto en de Kievit, Graspiepers, Veldleeuwerik, Rietzanger, Kleine karekiet en Zomertaling is er ook merkbaar. Door een aangepast en gedifferentieerd beheer kan de vogelrijkdom van het gebied nog sterk toenemen.

Andere fauna

Er zijn tot nu toe nog weinig gegevens bekend over aanwezige amfibieën, zoogdieren, insecten en andere beestjes. Toch vallen de vrij talrijke Groene en Bruine kikkers op, in de sloten zitten naast Kleine watersalamander zeker nog andere amfibieën.

Haas, Konijn, Vos, Egel, Mol, Dwergmuis, Bruine rat, Dergvleermuis, Hermelijn, Bunzing en Wezel vormen de nog onvolledige lijst van de zoogdieren. Van alle vlinders is het Hooibeestje er het meest opvallend. Aan de rand van de Zwaanhoek, ter hoogte van de spoorwegberm, wordt het Bruin blauwtje wel eens waargenomen. Andere waargenomen dagvlinders zijn eerder algemeen, zoals Dagpauwoog, Klein koolwitje, Klein geaderd witje, Bruin zandoogje, en de op veel plaatsen erg achteruitgaande Argusvlinder...

Er is zeker nog heel wat inventarisatiewerk in dit uniek natuurgebied, maar ondertussen is het beheerswerk wel reeds gestart. Delen van rietvelden worden al eens gemaaid. Hooilanden zullen ook worden gemaaid. En voor het overige (de weilanden) werken we samen met de plaatselijke landbouwers en met Buitengoed. Hun runderen zorgen voor de begrazing. Maar dan na het broedseizoen, zeg maar na 15 juni.

Natuurinrichtingsproject

In 2006 startte de Vlaamse Landmaatschappij (V.L.M.) een project in het Oostends Krekengebied, met een deelproject in de Zwaanhoek. De werken zijn ondertussen bijna afgevoerkt. In de Zwaanhoek werd onder

meer een landschapstoren gebouwd langs de vaart Plassendale – Nieuwpoort, van waaruit de Zwaanhoek en vooral de aanwezige vogels makkelijk geobserveerd kunnen worden. Een boerderij midden in het gebied werd afgebroken, op deze plaats werd de grond afgegraven zodat een plassensysteem is ontstaan waar heel wat vogels komen broeden en overwinteren. Deze kunt u ook makkelijk zien via de kijkwand ernaast. Op een aantal graslanden werden er opnieuw laantjes gegraven, een herstel van dit soort graslanden zoals het er ooit moet hebben uitgezien. Door laantjes aan te leggen, of vooral uit te diepen, en poelen uit te diepen, worden ze vochtiger, en dus aantrekkelijker voor planten en vogels.

De belangrijkste wijziging in de Zwaanhoek is de waterpeilaanpassing, vooral in de winter. Zo worden de weiden natter, wat gunstig is voor planten en dieren die van een natuurlijk waterpeil afhankelijk zijn. In het milieueffectenrapport van 2005, zijn de effecten van de waterpeilaanpassing grondig bestudeerd.

Ten slotte, om wateroverlast in de woonwijk Zwaanhoek (grondgebied Oudenburg) te vermijden, is het overstort van de riolering van groot belang. Dit is een klep die bij hevige regenval het overtollige water uit de riolering in het Oud-Poldergeleed laat vloeien. En als het water ook daar te hoog komt, zal een ringgracht met een pomp wateroverlast vermijden. De pompinstallatie stuurt overtollig water over naar het Kanaal Plassendale – Nieuwpoort. Zo blijft het waterpeil in de ringgracht constant, en kan de riolering normaal blijven functioneren. Ook deze werken zouden nog voor de zomer moeten afgewerkt zijn nu de miserie met een illegaal stort voorbij is na de sanering ervan.

Maar de toekomst van de Zwaanhoek is nog niet volledig veilig gesteld. Natuurpunt kocht 68 ha, we kregen nog eens 35 ha in erfpacht van de stad Oostende, het beheer van ’t Pompje (Oudenburg, eigendom Natuurpunt) werd geruild voor zo’n 15 ha beheer in de Zwaanhoek (eigendom Vlaams gewest, Aminal, afd. natuur). Het Vlaams gewest kocht enkele jaren terug nog enkele percelen centraal in de Zwaanhoek. Ruim de helft van de Zwaanhoek werd dus aangekocht. Maar Natuurpunt blijft verder onderhandelen om ook die andere helft van de Zwaanhoek, en de Lidsteng, de Grutto en het Baardmannetje een natuurlijke toekomst te bezorgen.

Referenties:

- DESMET, Klaas, Natuurinrichting in het Oostends Krekengebied, V.L.M., 2006
- SLABBAERT, Wim, m.m.v. Longueville Rudy, Aanwijzingsdossier en Beheersplan van het Oostends Krekengebied, juni 2002.
- ZWAENEOEL,Arnout en JONCKHEERE, Filip, BWK-Kartering poldergebied Oostends Krekengebied, West-Vlaamse Intercommunale voor Economische Expansie, Huisvestingsbeleid en Technische Bijstand, mei 2002

Dirk Vanhoecke

→ Foto : hanol

↑
aardbeiklaver houdt van zwak brak

→ Foto : Roland François

↑
Groene streep op de rug? Groene kikker!

→ Foto : Roland François

↑
Dit voorjaar heel wat minder water!

→ Foto : Roland François

↑
Een slijksparrenbos Lidsteng

Onder de titel “BOM-brief” brengen wij de lezer berichten uit ons werkingsgebied “Bredene – Oostende – Middelkerke” (de BOM-gemeenten) over beleidszaken, zowel van ons als van onze overheden. Soms kan de inhoud een explosief karakter hebben.

Groen licht voor de natuur

Natuurpunt presenteert zich als een vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Naast educatie, studie en beleid is het zoveel mogelijk veilig stellen van waardevolle natuur een hoofddoel. Vorig jaar konden we hier aan de middenkust een paar mooie prijzen aan ons palmares toevoegen (zie ook bijgevoegde folder). Dan denk je “goed bezig”. En om die mooie terreinen te vrijwaren van misbruik, laat je een poortje installeren op het wandelpad dat alleen wandelaars door laat. Ho maar, dat hebben we geweten! Een amazone schold er op los “dat zij ook lid was en recht had om daar met haar paard door te lopen”. Of de ogen vol ongeloof als wij Zandvoordenaars proberen duidelijk te maken dat een wandellus rond de Keignaert er niet kan komen (trouwens, wat is het probleem, vroeger toen al die gronden in landbouwgebruik waren, kon het toch ook niet??)

Maar hier raken we de kern van dit betoog: van zodra een gebied “natuurgebied” werd, “moet” er recreatie mogelijk zijn. We zien het zo al voor ons: een krinkeldewinkelpaadje waarop joggers, mountainbikers, wandelaars met hond (en die van mij hoeft geen leiband, hij bijt nooit). Weg is de rust voor weidevogels in de lente, in de plaats krijgen we voortdurende verstoring voor vriezeganzen en andere verkleumde wintergasten, ... Als onze vereniging kiest voor de rust voor schuwe rietvogels, patrijzen en hazen ... kunnen wij het eindeloos uitleggen. Ook vanuit de overheid moedigt onze eigen vereniging ons aan te zorgen voor toegankelijkheid: er hangen subsidies van af!

Mag een natuurreservaat ook eens

puur voor de natuur zijn? Dr Dries Bonte bewees in een boeiende uiteenzetting na onze algemene vergadering van 3 jaar geleden, dat vertrapping van halfstuivende duinen door vee (runderen, ezels of andere naaktstrand-ers) nefast is voor hoogaangepaste kevers, spinnen, vlinders. Dan moet je de schrijnende en voortdurende schendingen van de duidelijke boodschap op grote borden “Beschermd gebied - niet betreden” in de duinen tussen Middelkerke en Raversijde door hele hordes mountainbike-terroristen eens aangeven bij de politie en de burgemeester van Middelkerke. Gegrinnik en een veelzeggende sneer naar “maatschappelijk draagvlak” was ons deel toen wij het deden.

Willen wij dan natuurgebied als synoniem met “verboden toegang”? Ah nee, je mag het niet zo op flessen trekken. We wandelen gemakkelijk 10 keer in 2 maanden in een topgebied als de Warandeduinen. In de Schuddebeurse organiseren we een speelnamiddag voor de jeugd of laten de burens voluit bramen plukken. In d’ Heye gaan jeugdkampen door. En doen wij moeilijk over hengelaars of uitkijkstorens in Europees habitatrichtlijngebied als de Keignaert of de Zwaanhoek?

Er zijn overheden, en die hebben tot nog toe een beleid dat natuur opsluit in natuurgebieden. Dat wij dan absolute voorrang geven aan de natuur in die gebieden is alleen maar consequent, toch? Maar tegelijk blijven wij ons verzetten tegen dat hokjesdenken dat ons bvb momenteel nagenoeg verbiedt om nog nieuwe natuur te kopen in “herbevestigd landbouwgebied”. Buiten natuurgebieden is natuur momenteel nagenoeg vogelvrij, adieu veldleeuwrik.

En terwijl we even uit onze natuurgebieden uitgebroken zijn, wat is dat eigenlijk voor grapje met industriegebieden? Mogen zij alle goed fatsoen aan hun laars lappen? Foei aan de Belgische lintbebouwing zegt zowat elke urbanist. En schoorvoetend volgt onze wetgeving: de opvolregel werd strenger. Maar lintbebouwing voor industrie, toe maar: zie de nieuwe veeg langs de Torhoutsesteenweg tussen de Oostende hallen en de Kromme Elleboog. Of de komende betonmuur

↑ Foto : hanoi
Fietssluis die ook als paardensluis werkt.

tussen “Carin” en het heliportgebouw in Middelkerke.

Lintbebouwing is nog slechts één kant van het probleem waarbij onze open ruimte ongebreideld te grabbel wordt gegooid. Het nieuwe stadion van Club Brugge dat voor twee Eu-

ropese wedstrijden per drie jaar een nieuwe inplanting in Chartreuse krijgt. Grote steriele grasgazons rond betonnen bedrijven van één verdieping hoog. Of de plannen om een enorme hap groen net voorbij de Plassendales vol te planten met serres. Serres die de warmte van de Oostendse verbrandingsinstallaties zullen gebruiken. Als je per trein de Zwaanhoek en het voormalige station van Oudenburg voorbij bent, gaat het om die mooie open ruimte ten noorden van de spoorlijn. Serres, in godsnaam, heeft Oudenburg er nog geen genoeg?

Bovendien, wie nu nog serres bouwt, doet aan industriële archeologie! Herbergen de Plassendales niet een spin-off van de academische wereld, Green Bridge als ik het goed heb? Die mensen zullen toch wel weten dat de toekomst voor grootschalige kweek van onze voeding te vinden is in de LED-lamp? LED-lampen die precies de gepaste golflengte uitstralen die deze of gene plant kan gebruiken. Met verbazend veel minder energie, een veel hoger rendement, dichte stapeling want ... daglicht is niet langer nodig. Maw kunnen parkeergarages een heel serredorp vervangen. Misschien kunnen we de denktank rond de politieke beleidsmakers eens lezing aanbevelen van “De Levende Natuur”, nr 5 van 2010?

En de vrijgebleven grond kan dan landbouw blijven met gastvrijheid voor de natuur. Zolang dat een utopie is, moeten wij zuinig zijn op de natuur in onze reservaten.

Sinds het voorjaar van 2006 zijn nog nooit zoveel bruinvissen gezien aan onze kust. De bruinvis is de kleinste der walvisachtigen. De soort komt steeds meer voor in onze Zuidelijke Noordzee. De toename van het aantal bruinvissen in onze wateren komt waarschijnlijk door een wijziging in het voedselaanbod door klimaatverandering. Spijtig genoeg vinden we dan ook regelmatig een dode bruinvis op het strand. Bijvangst in recreatieve warrelnetten is naar schatting de meest voorkomende doodsoorzaak. Om een einde te maken aan het verdrinken van bruinvissen voor onze kust, vraagt Natuurpunt aan Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege om een soortbeschermingsplan uit te werken.

De bruinvis is een beschermde soort.

Sinds 2003 is België meermaals door Europa op de vingers getikt omdat er te weinig maatregelen zijn om de bijvangst van bruinvissen te verhelpen. In 2007 ontving België een formele ingebrekestelling. De klacht werd voorlopig geseponeerd omdat België beloofde om het probleem aan te pakken met het nieuwe soortenbesluit. Dit soortenbesluit is sinds 2009 van kracht en voorziet de mogelijkheid om een soortbeschermingsplan op te maken, ook voor de bruinvis.

Hoog tijd voor een soortbeschermingsplan met een effectief maatregelenpakket om de bescherming van de soort te garanderen.

Met de opstart van een soortbeschermingsplan kan een forum gecreëerd worden waar de verschillende betrokkenen kunnen zoeken naar een constructieve oplossing. Er kan dan ook één maatregelenpakket afgesproken voor Vlaanderen. Op dit moment is de regelgeving veel te versnipperd: er zijn besluiten van de Vlaamse Regering, Ministeriële besluiten, politiereglementen, een vergunning- of meldingsplicht afhankelijk van de gemeente, ... Eén nieuw Vlaams strandvisreglement is duidelijker en dus ook eenvoudiger om te registreren, controleren en handhaven. Een verbod op

recreatieve warrel- en kieuwnetten, minstens van maart tot mei (wanneer de meeste bruinvisslachtoffers vallen), zou al heel wat oplossen. In die periode is ook de tong massaal aanwezig voor de kust. Op die manier kunnen traditionele vormen van visserij weer herleven en kan onze kust z'n functie van kraamkamer voor de tong weer vervullen.

Geen warrelnetten meer op het strand

Reeds jaren is er commotie rond de recreatieve warrelnetvisser, ook wel “warnetten”, “kieuwnetten” of “staand want” genoemd. Bijvangst in deze recreatieve warrelnetten is naar schatting de meest voorkomende doodsoorzaak van de bruinvis. De recreatieve warrelnetten worden op de laagwaterlijn geplaatst, vissen en zeezoogdieren haken dan vast in de netten en verdrinken. De doelsoort in het voorjaar is vooral tong die tijdens die periode onze ondiepe kust opzoekt om te paaien. De recreatieve warrelnetvisser vissen dus niet enkel regelmatig een bruinvis mee, ze vissen ook de kraamkamer van de tong leeg en verstoren zo de voortplanting van de soort. Aangezien het om een recreatieve vorm van visserij gaat, zijn ze niet gebonden aan quota of andere beperkingen die gelden voor de beroepsvisser. De gevangen vis is bestemd voor eigen gebruik, maar de vissers vangen veel meer dan ze zelf kunnen consumeren. De grote visvangst komen vaak op de zwarte markt terecht, wat oneerlijke concurrentie is voor de beroepsvisser. Een verbod op warrelnetten betekent niet dat er niet meer gevestigd kan worden. Andere netten zoals fuiken en platte netten kunnen nog gebruikt worden. Dit zijn de traditionele vormen van recreatief vissen die aan onze kust van oudsher toegepast worden. De opbrengst van deze netten is minder, maar aangezien het een recreatieve vorm van visserij is, zou dit geen verschil mogen uitmaken. En zo komt België ook haar internationale verplichtingen na om de bruinvis effectief te beschermen.

↑ Alleen struisvogels kunnen hierbij nog hun kop in het zand steken.

Cursus: 'Vogels op het strand'

Wil je meer weten over de vogels die je op het strand ziet zitten, vliegen, foerageren, zwemmen? Veel meeuwen, maar weet je welke meeuwen het zijn? Zijn die grote bruine vogels ook meeuwen?

Hoe komen die witte vlekken op het strand? Sommige mosselen zijn kapot, andere niet. Hoe komt dat? Wat eten al die vogels en hoe kunnen ze bvb een schelp openen?

Ik zie de laatste tijd die grappige kleine grijs-witte vogeltjes niet meer?

Naast het benoemen en herkennen van de verschillende meeuwen en andere vogels aan het strand, wordt er ook verteld over 'wie eet wat', 'vogel-trek', 'standvogel', winter- en zomer-gast', 'sporen op het strand'.

Er zijn vier lessen: twee theoretische lessen en twee observatielessen aan het strand.

Programma en locaties:

Theoretische lessen:

2 donderdagavonden op 08/09/2011 en 22/09/2011 telkens te 19u30, zaal Den Anklap, Leffingestraat 85 8400 Oostende met Parking. Openbaar vervoer: lijn7 te 19u00 station – 19u08 afstappen Vlaams Plein en dan nog 5' te voet.

Observaties op het strand:

2 zaterdagvoormiddagen op 17/09/2011 en 01/10/2011 telkens te 09u30, Oosteroever, Vuurtoren Lange Nelle. Parking – Openbaar vervoer kusttram, halte 'Duin en Zee' – 10-15' te voet naar de vuurtoren of mogelijkheid tot carpooling.

Inschrijving:

Je stuurt een mail naar Rita Bracke ritabracke@telenet.be en stort het bedrag dat voor jou van toepassing is.

30 € voor niet leden van Natuurpunt – 20 € voor leden van Natuurpunt, syllabus van de cursus incl.

Bedrag te storten op rekening IBAN BE14 3800 0489 9783 - BIC BBRUBEBB MVG van NME Natuurpunt Middenkust, Eksterstraat 29, 8450 Bredene. Mededeling: 'Vogels op het strand' + (eventueel) nr. lidkaart Natuurpunt Ben je nog geen lid en je wenst lid te worden van Natuurpunt?

Lidgeld **24 €/jaar**. Te storten op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding "Nieuw lid". (IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB).

Je ontvangt dan zo snel mogelijk het welkomstpakket en het 3-maandelijks tijdschrift Natuurpunt + Tijdschrift van Natuurpunt-Middenkust.

Moet er nog zand zijn: een wetenschappelijke kijk op de kustlijn van morgen

Het 'Kustveiligheidsplan' van de Vlaamse overheid, de denkoefening 'Vlaamse Baaien' ingegeven vanuit de baggersector, het 'Kappa-plan' van Natuurpunt. Het zijn stuk voor stuk initiatieven die streven naar een kustlijn die België straks beter beschermt tegen de stijgende zeespiegel en het opkomend stormgeweld. Tevens pogen ze, elk op hun manier en met eigen accenten, economische en ecologische meerwaarde te bieden aan de nakende kustherinrichtingsplannen. Intussen is ook Nederland volop zijn kust aan het "heruitvinden".

Maar wat denken Vlaamse en Nederlandse wetenschappers hiervan? Hoe zien zij vanuit hun vakgebied de toekomst van de kustzone, als die wordt herkneden en minder dynamisch gemaakt door allerlei ingrepen? Hoe zal de natuurlijke aanzanding en afkalving, of de vorming van slibvelden evolueren? Moeten we vrezen voor meer algenbloei, zoutwaterintrusie in het achterliggende landbouwgebied of "coastal squeeze" van natuurgebieden? En welke innovatieve technieken kunnen daarbij van nut zijn?

Op 24 mei krijgt u een verfrissende, grensoverschrijdende en ongezoeten wetenschappelijke kijk op de zaak, met boeiende voordrachten en prikkelende discussies. Een niet te missen studiedag voor ieder die de toekomst van onze kust aanbelangt!

Datum: dinsdag 24 mei 2011, 09u30-16u45

Plaats: Staf Versluys centrum, Bredene

Organisatie: Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) & Kustwerkgroep van Natuurpunt (NP-KWG)

Inschrijven: gratis, maar verplicht via www.vliz.be/moeternogzandzijn

Reservatennieuws

reservatennieuws **Schuddebeurze:** fietssluizen geplaatst (zie Bombrief) en paddenoverzetactie Steenstraat (zie artikel paddenoverzet)

...

reservatennieuws **Keignaert:** zie artikel paddenoverzet Grintweg

...

reservatennieuws **Zwaanhoek:** zie uitgebreid dit nummer en eind april 1,7 ha bijgekocht

...

reservatennieuws **Schapenweide:** extra werkdag hooien, za 18 juni in de NM, zie ook kalender

...

reservatennieuws **d' Heye:** nu ook wandelingen in het kader van de zomercampagne van Natuurpunt, zaterdagvoormiddagen 9 & 23 juli en 6 & 20 augustus, afspraak om 10u30 op kruispunt Koerslaan met Batterijstraat te Bredene, zie ook kalender

...

reservatennieuws **Oosteroever:** nu ook wandelingen in het kader van de zomercampagne van Natuurpunt, zaterdagvoormiddagen 16 & 30 juli en 13 & 27 augustus, afspraak om 10u30 aan Fort Napoleon, Vuurtorenweg z/n te Oostende, zie ook kalender.

En eentje erbovenop op zaterdag 11 juni: een historische wandeling op de Halve Maan.

Dat de Oosteroever een GEWELDig verleden heeft, is geen geheim meer. We ontrefelen het duistere verleden van de Halve Maan. Onder het motto "vijf wandelingen op één middag" ontdekken we haar rijke geschiedenis. We staan stil bij het ontstaan van de site eind 19e eeuw, we ontdekken haar cruciale rol in de Grote Oorlog, we zien vervolgens de voorbereidingen van Operatie Seelöwe (de geplande invasie van Engeland), we graven ons in in de Atlantikwall om tot slot de verhalen van "onze jongens" tijdens de Koude Oorlog te ontdekken. Tijdens de middag worden - in primeur - de recentste ontdekkingen in het historisch onderzoek toegelicht.

Afspraak om 14u aan de vuurtoren Lange Nelle (die we 's middags tweemaal zien ontploffen)

...

reservatennieuws **Warandeduinen:** alweer negen zondagvoormiddagen in juli en augustus, wandelingen in het kader van de zomercampagne van Natuurpunt, telkens om 10u30 in de schaduw van de witte watertoren aan de Logierlaan te Middelkerke, zie ook kalender.

Overzetacties

→ Foto: Stéphane

2 gelukkige (bruine) kikkersmoeltjes

→ Foto: hanoi

het scherm langs de Steenstraat

Februari en maart 2011 organiseerden we op twee plekken een overzetactie voor amfibieën: eentje aan de Grintweg in Zandvoorde en de andere aan de Steenstraat in Westende. Beide acties konden rekenen op een trouwe club paddenfluisteraars.

Voor het 2de jaar op rij zaten de omstandigheden mee. In klassieke koude winters blijven onze amfibieën versteven in hun diepe winterslaap terwijl in de kwakkelwinters daarvoor die beestjes regelmatig half ontwaakten, veel te veel energie verspeelden waardoor vele ervan de lente niet meer haalden. Dat is trouwens ook een gevaar voor egels, vleermuizen en zelfs voor overwinterende insecten.

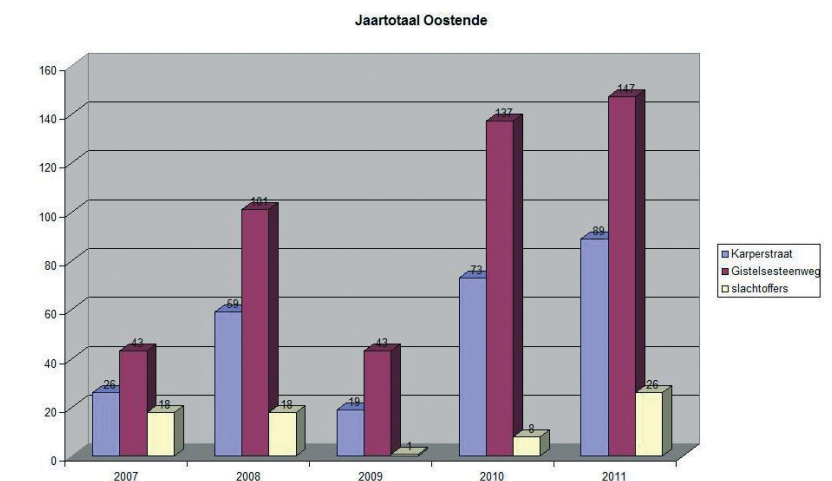
De overzetactie aan de Grintweg, stil aan een traditie, wordt hierna even in grafiek gezet. Overigens gaf de trek

eenzelfde beeld als in de Steenstraat: rustige nachten bij koud en droog weer, activiteitspieken in de trek van zodra de avonden wat warmer worden.

De actie aan de Steenstraat werd dit voorjaar voor het eerst opgezet en blijkbaar direct goed: het scherm van zowat 150 m lang vangt nagenoeg alle trekkers op. Dat betekent hier honderden padden en tientallen kikkers en salamanders.

Bij beide acties zijn er toch nog steeds enkele slachtoffers. Aan de Grintweg zullen die blijvend opgevangen moeten worden door deze overzetactie, aan de Steenstraat zijn de omstandigheden veel gunstiger om na verloop van tijd een paddentunnel aan te leggen.

Stéphane en Wim

Foto's van Roland

(Roland François combineert een diepgaande soortenkennis - vooral vogels - aan een licht ironische pen en een heel groot talent om hét goeie moment vast te leggen. Met een beetje hulp van een kanon van een telescoop ook wel.)

Blikvangers van de laatste weken waren een Roerdomp in de Schorreweiden ('t Pompje) en een jonge Ruigpootbuisard die van 7 december 2010 tot 13 april 2011 verbleef in de achterhaven (Plassendale) van Oostende.

Ander "hot news" de Slechtvalken (Bavo en Tina) van het Maria Hen-

drikapark ('t Bosje) zorgden dit jaar wellicht voor de eerste Slechtvalkjongen voor België! (De Slechtvalken heb ik indertijd Bavo genoemd omdat hij geboren is op de St Baafskathedraal in Gent in 2006 en naar hier uitweek om er voor het nageslacht te zorgen met Tina (omdat ze zo'n felle billen heeft cfr Tina Turner...))

→ Foto: Roland François

→ Foto: Roland François

→ Foto: Roland François

→ Foto: Roland François

KITE OPTICS

De meest gespecialiseerde verrekijker-winkels in het land.

Sights Of Nature	Natuurpunt winkel
Pieter De Conincklaan 108 8200 Brugge 050 31 50 01 son@deputter.com www.deputter.com	Stationstraat 40 2800 Mechelen 015 43 16 88 winkel@natuurpunt.be www.natuurpunt.be/winkel

Met elke aankoop bij deze winkels, steunt u rechtstreeks de natuur!

Colofon Natuur.Middenkust

Regio middenkust = Bredene + Oostende + Middelkerke

(of kortweg de BOM gemeenten)

Site: www.natuurpunt.be/middenkust

E-mail: natuurpunt.middenkust@skynet.be

Lid zijn van Natuurpunt betekent:

Samen met 90.000 gezinnen medebeheerder of mede-eigenaar zijn van meer dan 16.700 ha reservaten, verspreid over 450 natuurgebieden. U krijgt dan 4 x per jaar het nationale tijdschrift NatuurBlad. Voor €8,50 (per jaar en per tijdschrift) meer kun je een aanvullend abonnement nemen op de gespecialiseerde Natuur.Focus en Natuur.Oriolus

Woon je bovendien in één van de BOM-gemeenten dan ontvang je 4 x per jaar dit tijdschrift, neem je gratis deel aan onze activiteiten in de streek (zie ook www.natuurpunt.be/middenkust), kan je actief meewerken aan het beheer van de 10 natuurreservaten in de streek en steun je het behoud en de ontwikkeling van de natuur aan de middenkust. Alle informatie van deze natuurreservaten vind je op onze site.

Lid worden van Natuurpunt kan door € 24 te storten op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt vzw. Steun de (verdere) aankoop van natuurreservaten in eigen streek door storting (fiscaal attest vanaf € 40) op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen met vermelding van het projectnummer:

- 3593 Middenkust algemeen
- 5532 Schuddebeurse (Westende)
- 5541 Puidebroeken (Slijpe)
- 5515 Warandeduinen en Schapenweide (Middelkerke)
- 3535 Oostendse Kreken (Keignaert en Zwaanhoek) (Zandvoorde)
- 5525 Paelsteenpanne (Bredene)
- 5543 d'Heye (Bredene)
- 5551 't Pompje (Oudenburg)
- 5562 Snippgate (Leffinge - Snaaskerke)

Contactgegevens:

- Serge Allein (algemeen + financieel)
Verdunlaan 5, 8450 Bredene 059/332802 serge.allein@telenet.be
- Johan Broidioi (reservaten + MIER)
Vinkenstraat 22, 8432 Leffinge 059/305796 johanbroidioi@yahoo.com
- Jacques Casselman (educatie) urojas@telenet.be
- Paul Lingier (beleid) p.lingier@skynet.be
- Dirk Vanhoecke (algemeen + natuurstudie) dirk.vanhoecke@telenet.be